

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ, ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΛΑΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝΩΤΕΡΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ**

ΠΑΓΚΥΠΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2020

ΟΔΗΓΟΣ ΔΙΟΡΘΩΣΗΣ

ΜΑΘΗΜΑ: ΘΕΑΤΡΟΛΟΓΙΑ (68)

ΔΙΑΡΚΕΙΑ: 2,5 ΩΡΕΣ

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ: 12 ΙΟΥΝΙΟΥ 2020

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ, ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΛΑΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝΩΤΕΡΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ

ΠΑΓΚΥΠΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2020

ΜΑΘΗΜΑ: ΘΕΑΤΡΟΛΟΓΙΑ (68)

Ημερομηνία και ώρα εξέτασης: Τρίτη, 12 Ιουνίου 2020

Ώρα: 08:00 - 10:30

Ο ΟΔΗΓΟΣ ΔΙΟΡΘΩΣΗΣ ΑΠΟΤΕΛΕΙΤΑΙ ΑΠΟ ΔΕΚΑ ΟΚΤΩ (18) ΣΕΛΙΔΕΣ

ΜΕΡΟΣ Α΄

(ΜΟΝΑΔΕΣ 20)

Στο Μέρος Α΄ ο μαθητής θα πρέπει να απαντήσει σε **ΟΛΑ** τα ερωτήματα.

A I:

Οι σωστές απαντήσεις είναι οι εξής:

1. ΣΩΣΤΟ
2. ΣΩΣΤΟ
3. ΛΑΘΟΣ
4. ΣΩΣΤΟ
5. ΣΩΣΤΟ
6. ΣΩΣΤΟ
7. ΣΩΣΤΟ
8. ΛΑΘΟΣ
9. ΣΩΣΤΟ
10. ΛΑΘΟΣ

Κάθε σωστή απάντηση αξιολογείται με μία (1) μονάδα.

A II:

Οι σωστές απαντήσεις είναι οι εξής:

- 1-Γ
- 2-Δ
- 3-Γ
- 4-Α
- 5-Γ

Κάθε σωστή απάντηση αξιολογείται με δύο (2) μονάδες. Στην περίπτωση που ο μαθητής σημειώσει περισσότερες από μία απαντήσεις τότε η απάντηση θα θεωρηθεί άκυρη και δεν θα δίνονται μονάδες.

Ο μαθητής θα πρέπει να απαντήσει στα τρία (3) από τα τέσσερα (4) ερωτήματα. Κάθε ερώτηση βαθμολογείται με δεκαπέντε (15) μονάδες. Σε περίπτωση που ο μαθητής απαντήσει και στις τέσσερις (4) ερωτήσεις, τότε θα ληφθούν υπόψη οι πρώτες τρεις (3) απαντήσεις στο τετράδιο απαντήσεων.

ΖΗΤΗΜΑ 1

B.1.1. Να επεξηγήσετε τον όρο *δικαίωμα της παρρησίας*, στην Αρχαία Παλαιά Κωμωδία.

(μονάδες 2 Χ1.5 =3)

Η απάντηση θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει δυο από τα πιο κάτω σημεία. Γίνονται δεκτές οι πιο κάτω απαντήσεις και οποιεσδήποτε άλλες απαντήσεις, οι οποίες παραπέμπουν εννοιολογικά στις πιο κάτω απαντήσεις.

1. Το δικαίωμα της παρρησίας το έδινε η πόλη της Αθήνας στους ποιητές της.
2. Η ελευθερία του λόγου των ποιητών: Επέτρεπε στους ποιητές να κρίνουν όποιον ήθελαν χωρίς ποινικές διώξεις.
3. Οι μόνοι περιορισμοί ήταν να μην διακωμωδούν τα ιερά μυστήρια, τις γυναίκες πολιτικών και τους νεκρούς.
4. Συνδέεται με την ακμή και παρακμή της Δημοκρατίας του 5^{ου} αι. π.Χ.
5. Συνδέεται με το γενικό περιεχόμενο της Παλαιάς Κωμωδίας, π.χ. «παράβαση».

B.1.2. Να αναφέρετε τέσσερα (4) στοιχεία των Υποκριτών (ηθοποιών) στην Αρχαία Ελληνική Τραγωδία.

(μονάδες 4Χ1.5=6)

Οι μαθητές αναμένεται να γράψουν τέσσερα (4) στοιχεία.
Για απλή αναφορά δίνονται τέσσερις (4) μονάδες.
Επεξήγηση: μιάμιση (1,5) μονάδα

Σε μία παράσταση αρχαίου δράματος:

1. Άντρες ερμήνευαν ανδρικούς και γυναικείους ρόλους
2. Δύο ή τρεις υποκριτές ερμήνευαν όλους τους ρόλους
3. Βωβοί ρόλοι
4. Παραχορηγήματα, δορυφόρημα (λίγα λόγια) - σημερινοί βοηθητικοί ηθοποιοί (κομπάρσοι)
5. Παιδιά υποδύονται τους παιδικούς ρόλους.
6. Αθηναίοι πολίτες
7. Φορούσαν προσωπεία

**Ως θεράποντες (καλλιτέχνες) του Διονύσου, είχαν επίζηλη κοινωνική θέση.
Προνόμια:**

1. Εξασφάλιση απαλλαγής από στρατιωτικές υπηρεσίες

2. Προσωπική ασυλία
3. Συμμετοχή σε διπλωματικές αποστολές
4. Προστατευόμενοι και ευνοούμενοι τυράννων.

B.1.3. Σύμφωνα με τον Αριστοτέλη, οι καταβολές (ρίζες) της Αρχαίας Ελληνικής Κωμωδίας βρίσκονταν στους Φαλλικούς Κώμους. Να γράψετε ένα σύντομο κατατοπιστικό σημείωμα για τους Φαλλικούς Κώμους.

(Εκταση: 30-50 λέξεις)

(μονάδες 4 x 1,5 =6)

Η απάντηση θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει τέσσερα (4) από τα πιο κάτω σημεία. Γίνονται δεκτές οι πιο κάτω απαντήσεις και οποιεσδήποτε άλλες απαντήσεις, οι οποίες παραπέμπουν εννοιολογικά στις πιο κάτω απαντήσεις.

- **Ορισμός:** Γιορτή των φαλλικών [ομάδες (κώμοι) μεθυσμένων πανηγυριστών (κωμαστών)] γύριζαν από μέρος σε μέρος έχοντας ως έμβλημα τους ένα τεράστιο ομοίωμα φαλλού σύμβολο γονιμότητας.
- Καταγωγή της κωμωδίας κατά τον Αριστοτέλη: Τα Φαλλικά:
  - Άσεμνο γλέντι ή πανηγύρι με τραγούδια και χορούς.
  - Λιτανεία φαλλού ως σύμβολο γονιμότητας.
  - Περιφορά ομάδων στους δρόμους με χορό, χειρονομίες, πειρακτικά αυτοσχέδια τραγούδια ερωτικού περιεχομένου ή σκωπτικά τραγούδια προς τιμή του φαλλού, χλευαστικά πειράγματα με βωμολοχίες περαστικών.
  - Γύριζαν πάνω σε άρματα (του έσυρα τα εξ αμάξης). Σκωπτικά τραγούδια.
  - Κατά την περιφορά τους αυτοσχεδίαζαν.
  - Τραγουδούσαν άσματα ερωτικού περιεχομένου.
  - Σκοπός να αποτρέψουν το κακό.
  - Χειρονομούσαν και πείραζαν ορισμένους θεατές.
  - Εκστόμιζαν χλευαστικά πειράγματα (πομπεία). Βωμολοχίες.

ΖΗΤΗΜΑ 2

**B.2.1. α. Να αναφέρετε τρεις (3) μυθολογικούς κύκλους από τους οποίους αντλούσε θέματα η Αρχαία Ελληνική Τραγωδία.
β. Τι ήταν το Κεραυνοσκοπέιον;**

(μονάδες 6)

B.2.1.α. Η απάντηση θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει τρία (3) από τα πιο κάτω σημεία. Γίνονται δεκτές οι πιο κάτω απαντήσεις και οποιεσδήποτε άλλες απαντήσεις, οι οποίες παραπέμπουν εννοιολογικά στις πιο κάτω απαντήσεις.

Οι μυθολογικοί κύκλοι ήταν:

- **Ο Τρωικός κύκλος:** Περιλαμβάνει θέματα και γεγονότα από την εκστρατεία των Αχαιών στην Τροία, τη μοίρα της γενιάς του Πριάμου (Εκάβη, Τρωάδες, Ανδρομάχη, Ελένη κ.λπ.) και του Αγαμέμνονα (Μενέλαος, Ελένη, Κλυταιμνήστρα, Ηλέκτρα, Ιφιγένεια, Ορέστης κ.λπ.). Δηλαδή θέματα από τα έπη του Ομήρου, *Ιλιάδα* και *Οδύσσεια*.
- **Ο Θηβαϊκός κύκλος:** Περιλαμβάνει θέματα από τη δυναστεία των Λαβδακιδών (Λάιος, Οιδίποδας, Αντιγόνη κ.λπ.).
- **Ο Αργολικός κύκλος:** Με θέματα από την οικογένεια των Ατρείδων (Αγαμέμνονας, Ορέστης, Ηλέκτρα, Ιφιγένεια, Κλυταιμνήστρα κ.λπ.)
- **Ο Αργοναυτικός κύκλος:** Με θέματα από την Αργοναυτική εκστρατεία του Ιάσονα (Ιάσωνας, Χρυσόμαλλο Δέρας, Μήδεια).

Για κάθε σωστή απάντηση δίνεται μια (1) μονάδα.

(3X1=3)

B.2.1.β. Η απάντηση θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει τα πιο κάτω στοιχεία. Γίνονται δεκτές οι πιο κάτω απαντήσεις και οποιεσδήποτε άλλες απαντήσεις, οι οποίες παραπέμπουν εννοιολογικά στις πιο κάτω απαντήσεις.

Κεραυνοσκοπείον: Με έναν καθρέφτη, με τη βοήθεια της αντανάκλασης του ήλιου, δημιουργούσαν την οπτική ψευδαίσθηση της αστραπής και του κεραυνού και γενικά έντονων φυσικών φαινομένων.

(3 μονάδες)

B.2.2. Να αναφέρετε δύο (2) συνθήκες/στοιχεία, της εποχής του 19^{ου} αιώνα, που καθόρισαν σημαντικά τη θεματολογία του Αστικού Δράματος.

(μονάδες 2X1.5 = 3)

1. Η εκβιομηχάνιση.
  - Το πρωτόγνωρο φαινόμενο της μεγαλούπολης.
  - Η αστυφιλία και η καινούριο τοπίο που έχει δημιουργηθεί (κτίζονται μαγαζιά, εμπορικά κέντρα, θέατρο, μοντέρνες καφετέριες, εστιατόρια, πάρκα, καινούργιοι δρόμοι κ.λπ.).
  - Απουσία ποιότητας ζωής (δύσκολες συνθήκες διαβίωσης, εργασίας, παιδική εργασία κ.λπ.).
2. Δημιουργία εργατικού κινήματος με βασικό στόχο τη διεκδίκηση καλύτερων όρων εργασίας.
3. Εμφάνιση γυναικείου κινήματος με βασικό αίτημα τα πολιτικά, οικογενειακά, και εργασιακά δικαιώματα των γυναικών.

4. Φιλοσοφικές και κοινωνικοπολιτικές θεωρήσεις οι οποίες θέτουν σε αμφισβήτηση τις μέχρι τότε πολιτικές, κοινωνικές και θρησκευτικές αντιλήψεις. Καρλ Μαρξ (Karl Marx)- ιδέα μιας αταξικής κοινωνίας για δικαιότερη κατανομή του πλούτου, Κάρολος Δαρβίνος- κληρονομικότητα και επίδραση του κοινωνικού περιβάλλοντος στην ανάπτυξη του ατόμου και στη διαμόρφωση του χαρακτήρα του, Ογκίστ Κοντ (Auguste Comte) – η κοινωνιολογία μέσω της επιστημονικής μεθόδου να δώσει λύσεις στα κοινωνικά προβλήματα, Σίγκμουντ Φρόιντ (Sigmund Freud) – μελέτη του εσωτερικού κόσμου του ανθρώπου).

Αναφορά σε δύο (2) σημεία.

Για κάθε σωστή απάντηση δίνονται δυο (2) μονάδες.

Για απλή αναφορά δίνεται μία (1) μονάδα.

B.2.3. Να γράψετε τέσσερα (4) στοιχεία του Χορού της Αρχαίας Παλαιάς Κωμωδίας.

(μονάδες 4x1,5 = 6)

Η απάντηση θα πρέπει να περιλαμβάνει τέσσερα (4) από τα πιο κάτω σημεία. Γίνονται δεκτές οι πιο κάτω απαντήσεις και οποιεσδήποτε άλλες απαντήσεις, οι οποίες παραπέμπουν εννοιολογικά στις πιο κάτω απαντήσεις.

Ο Χορός της Αρχαίας Παλαιάς Κωμωδίας: Στοιχεία του Χορού

1. Ο Χορός της κωμωδίας είχε μεγαλύτερο αριθμό μελών σε σχέση με τον Χορό της Τραγωδίας.
2. Τον αποτελούσαν μέχρι και 24 πρόσωπα.
3. Δεν υπάρχει αναγκαστικά ομοιογένεια στην ηλικία, στο ντύσιμο, ακόμη και στο φύλο.
4. Ο κωμικός Χορός χωρίζεται σε δύο ημιχόρια.
5. Η ταυτότητά του ήταν ποικιλόμορφη όπως και το ίδιο το «άναρχο» πνεύμα της κωμωδίας. Άλλοτε τα μέλη του ήταν ανθρώπινα όντα ή ζωόμορφα και άλλοτε ήταν προσωποποιημένα ουράνια φαινόμενα, έννοιες ή ακόμα και σύμβολα.
6. Όποια ιδιότητα και να είχαν όμως, η όρχησή τους, αστεία και άσεμνη, ξεχώριζε από τις γρήγορες και άσεμνες κινήσεις που επέβαλλε ο Χορός, Κόρδαξ.

Λειτουργίες του Χορού:

7. Πρόκειται για ένα έναν ισχυρό συμπρωταγωνιστή που όχι μόνο σχολίαζε αλλά και συμμετείχε πολύ δυναμικά στα δρώμενα (και στον επιρρηματικό αγώνα). Μάλιστα δεν δίσταζε να συγκρουστεί με τους υποκριτές, να προβάλλει ιδέες, να τις υποστηρίζει και με τη στάση του γενικά να καθορίζει την εξέλιξη των δρωμένων.
8. Ακόμη και εμφανισιακά η λειτουργία του ήταν να μετατρέψει (και με τον τρόπο του να σχολιάσει) σε οπτικό θέαμα το θέμα του έργου. **Αυτοαναφορικός:** Η θέση του ήταν διαρκώς οριακή, ανάμεσα στον κόσμο του έργου και στον κόσμο της κοινωνικής και ιστορικής πραγματικότητας. Κορυφαίο παράδειγμα αυτής της διπλής ισότητας μεταξύ προσώπου και προσωπίου αποτελούσε η

Παράβασις, όπου ο Χορός εμφανίζεται μπροστά στον κόσμο ως «Αθηναίος Πολίτης», δηλαδή όπως όλο τον κόσμο που παρακολουθεί (εξ ου και η «αυτοαναφορικότητα»).

9. Στο τέλος αναλαμβάνει και τον ρόλο του διαιτητή, αφού ανακηρύσσει τον νικητή του αγώνα λόγων (σφραγίς).

Για κάθε σωστή απάντηση δίνεται μιάμιση (1.5) μονάδα.
Για απλή αναφορά δίνεται μία (1) μονάδα.

ΖΗΤΗΜΑ 3

B.3.1. Να παρουσιάσετε δύο (2) χαρακτηριστικά του έργου του Σοφοκλή.

(μονάδες 2Χ3=6)

Ο Σοφοκλής αποτυπώνει τον «Χρυσό Αιώνα» του Περικλή, όπου επικρατεί το μέτρο και η αρμονία σε όλους τους τομείς. Δημιουργώντας στο πιο ευτυχισμένο διάστημα της αθηναϊκής Δημοκρατίας, έδωσε την ιδανική προέκταση του δημοκρατικού πολίτη και της ταυτότητάς του.

1. **Θεματικοί άξονες:** Τα έργα του δεν συσχετίζονται άμεσα με συγκεκριμένα γεγονότα της εποχής, αλλά με τις κοινές ανησυχίες των πολιτών, με την ευρεία έννοια.
2. **Ευφυείς ηγέτες:** Η πραγματικότητα αποδεικνύει ότι οι πόλεις χρειάζονται ευφυείς και αποφασιστικούς ηγέτες, αλλά προειδοποιεί ότι οι ηγέτες που έχουν απόλυτη εμπιστοσύνη στον εαυτό τους βάζουν σε κίνδυνο τους ίδιους, και πολύ περισσότερο την κοινωνία, γιατί μπορεί να την εκθέσουν σε κίνδυνο.
3. **Ήρωες:** Παρουσιάζονται πιο γήινοι, πιο φυσικοί και με το ιδανικό ηθικό κάλλος. Είναι χαρακτήρες όπως πρέπει να είναι και όχι πέρα από το φυσικό τους «είναι» (Αισχύλος) ή όπως ακριβώς είναι (Ευριπίδης).
4. **Ελεύθερη βούληση:** Ως άτομο βαθιά θρησκευόμενο, πίστευε στη δύναμη της Ειμαρμένης, του πεπρωμένου, αλλά παράλληλα πίστευε ότι η ελεύθερη βούληση διαδραματίζει αποφασιστικό ρόλο στη ζωή ενός ανθρώπου. Στα έργα του αντιμετωπίζει τον άνθρωπο ως άτομο υπεύθυνο που αγνοεί το θέλημα των θεών και αγωνίζεται να πραγματοποιήσει αυτό που αποφασίζει, με συνέπειες συχνά ολέθριες. Εκείνο που μετράει είναι να αναλάβει τις ευθύνες των πράξεών του.
5. **Γλώσσα:** Απλή, χωρίς κανένα ρητορικό τόνο ή στόμφο και με τρομερή εσωτερική δύναμη. Το γεγονός ότι χρησιμοποιεί την αττική διάλεκτο του 5ου αιώνα, μπορεί να συνδεθεί με την προσπάθειά του να δείξει ότι η σκέψη του είναι προσιτή και εφικτή.
6. **Ενότητα δράσης:** Προχώρησε σε έναν νέο τρόπο πλοκής του μύθου, διαφορετικό από εκείνον που χρησιμοποιούν οι άλλοι τραγικοί. Σύμφωνα με τον τρόπο αυτό, η μια πράξη διαδέχεται την άλλη αποτελώντας ένα οργανικό σύνολο.
7. **Τεχνική του Σοφοκλή:** Αλλαγή κατεύθυνσης της υπόθεσης από τη μέση του έργου και εστίαση σε άλλο χαρακτήρα (ο πρώτος φεύγει, πεθαίνει και η υπόθεση επικεντρώνεται σε άλλον χαρακτήρα).

8. **Χορός:** Δεν επηρεάζει καθοριστικά, δεν αναλαμβάνει καθοριστική πρωτοβουλία.

- Για κάθε σωστή απάντηση δίνονται τρεις (3) μονάδες.
- Για απλή αναφορά δίνεται μιάμιση (1.5) μονάδα.

B.3.2. Να αναφέρετε τρεις (3) αρχές του Ρεαλισμού.

(μονάδες 3X1=3)

Η απάντηση θα πρέπει να περιλαμβάνει τρία (3) από τα πιο κάτω σημεία. Γίνονται αποδεκτές οι πιο κάτω απαντήσεις και οποιεσδήποτε άλλες απαντήσεις, οι οποίες παραπέμπουν εννοιολογικά στις πιο κάτω απαντήσεις.

1. **Πειστικότητα:** Ο πραγματικός φυσικός κόσμος πρέπει να αποδίδεται με τρόπο που να πείθει τον κόσμο. Η απεικόνιση της πραγματικότητας με αληθοφάνεια.
2. **Παρατήρηση:** Μόνο η άμεση παρατήρηση μπορεί να προσεγγίσει την αλήθεια.
3. **Ζωή στο παρόν:** Αυτή μπορεί να γίνει αντικείμενο παρατήρησης. Αντικείμενο άμεσης παρατήρησης μπορεί να είναι μόνο οι σύγχρονοι τρόποι ζωής και η σύγχρονη ζωή, γιατί αυτή βιώνεται τη στιγμή που μελετάται.
4. **Αντικειμενικότητα:** Ο καλλιτέχνης οφείλει να αποδίδει τον φυσικό κόσμο με αντικειμενικότητα και να προσπαθεί να μην επενδύει σε αυτόν προσωπικά συναισθήματα, ερμηνείες και πεποιθήσεις.

Για κάθε σωστή απάντηση δίνεται μία (1) μονάδα.
Για απλή αναφορά δίνεται μισή (0.5) μονάδα.

B.3.3. Να αναφέρετε τρία (3) καθήκοντα των Χορηγών στους δραματικούς αγώνες των Μεγάλων Διονυσίων.

(μονάδες 3X2=6)

Η απάντηση θα πρέπει να περιλαμβάνει τρία (3) από τα πιο κάτω σημεία. Γίνονται δεκτές οι πιο κάτω απαντήσεις και οποιεσδήποτε άλλες απαντήσεις, οι οποίες παραπέμπουν εννοιολογικά στις πιο κάτω απαντήσεις.

Κάθε χορηγός (όπως ένας σύγχρονος παραγωγός) φρόντιζε:

1. Για τη διατροφή και την αποζημίωση του Χορού.
2. Για τη διατροφή και την αποζημίωση του χοροδιδάσκαλου.
3. Για τη διατροφή και την αποζημίωση του αυλητή.
4. Ήταν υπεύθυνος για τη σκευή των ηθοποιών.
5. Ήταν υπεύθυνος για τη σκευή των χορευτών.
6. Εξασφάλιζε τον χώρο δοκιμών και ό,τι άλλο χρειαζόταν η παράσταση.
7. Στο διάστημα των έντεκα μηνών που διαρκούσαν οι πρόβες, πλήρωνε όλα τα έξοδα, τα οποία δεν πρέπει να ήταν αμελητέα, αν αναλογιστεί κανείς ότι στους διονυσιακούς δραματικούς αγώνες έπαιρναν μέρος μερικές εκατοντάδες

χορευτές και αρκετές δεκάδες ηθοποιοί και μουσικοί. Υπήρχε μάλιστα και ειδικό κτίριο για τις πρόβες, το Χορηγείον.

- Για κάθε σωστή απάντηση δίνονται δύο (2) μονάδες.
- Για απλή αναφορά δίνεται μία (1) μονάδα.

ΖΗΤΗΜΑ 4

B.4.1. Να γράψετε σύντομα κατατοπιστικά σημειώματα για τα εξής:
α. Αιώρημα ή Μηχανή ή Γερανός.
β. Επεισόδια της Αρχαίας Ελληνικής Τραγωδίας.

(μονάδες 6)

Η απάντηση θα πρέπει να περιλαμβάνει τρία (3) από τα πιο κάτω σημεία. Γίνονται δεκτές οι πιο κάτω απαντήσεις και οποιεσδήποτε άλλες απαντήσεις, οι οποίες παραπέμπουν εννοιολογικά στις πιο κάτω απαντήσεις.

B.4.1.α. Αιώρημα ή Κραδή ή Μηχανή ή Γερανός: «από μηχανής θεός», «Θεοφάνεια».

1. Ήταν ένας γερανός με τροχαλίες και γάντζους που ανεβοκατέβαζε τον ηθοποιό-θεό στο Θεολογείον, ώστε να απευθυνθεί στους θνητούς από ένα υψηλότερο επίπεδο.
2. Εμφάνιζε χαρακτήρες να αιωρούνται, ή να πετάνε στην πλάτη πουλιών, όπως γινόταν στην αττική κωμωδία.
3. Η θέση του ήταν στην αριστερή Πάροδο, πάνω απ' τη σκηνή, «κρυμμένο» σε χώρο έτσι ώστε να μην βλέπει ο θεατής την όλη προετοιμασία.
4. Χρήση του αιωρήματος με στόχο την πρόκληση του γέλιου έχουμε και στην κωμωδία.
5. Χρησιμοποιείτο για να εμφανίζεται ο «από μηχανής θεός».

(3 μονάδες)

B.4.1.β. Τα Επεισόδια:

1. Είναι τα διαλογικά μέρη του δράματος.
2. Εναλλάσσονται με ισάριθμα Χορικά.
3. Στα Επεισόδια συγκρούονται τα βασικά πρόσωπα του μύθου.
4. Είναι αυτό που σήμερα ονομάζουμε «πράξη».
5. Προωθούσαν την υπόθεση και τη δράση.
6. Ανήκουν στα «κατά ποσόν» μέρη της τραγωδίας (σύμφωνα με τον Αριστοτέλη)
7. Αφορούν τους Υποκριτές.

(3 μονάδες)

B.4.2. Να δώσετε τρία (3) στοιχεία της θεματολογίας του Αριστοφάνη.

(μονάδες 3Χ2=6)

Η απάντηση θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει τρία (3) από τα πιο κάτω σημεία. Γίνονται δεκτές οι πιο κάτω απαντήσεις και οποιεσδήποτε άλλες απαντήσεις, οι οποίες παραπέμπουν εννοιολογικά στις πιο κάτω απαντήσεις.

- Επίδραση της εποχής του Αριστοφάνη στη θεματολογία του έργου του (Πελοποννησιακός πόλεμος).
- Θέματα από τη σύγχρονη εποχή του (απόρροια της πολιτικής, κοινωνικής και ηθικής παρακμής):
  - σύγχρονες πολιτικές εξελίξεις
  - δημόσιες υποθέσεις και θεσμοί
  - η διαφθορά
  - τα νέα καλλιτεχνικά ρεύματα
  - η πνευματική ζωή.

B.4.3. Να περιγράψετε τα βασικά χαρακτηριστικά του προσωπείου της Αρχαίας Κωμωδίας.

(3 μονάδες)

Η απάντηση θα πρέπει να περιλαμβάνει τα πιο κάτω στοιχεία. Γίνονται δεκτές οι πιο κάτω απαντήσεις και οποιεσδήποτε άλλες απαντήσεις, οι οποίες παραπέμπουν εννοιολογικά στις πιο κάτω απαντήσεις.

- Τα προσωπεία της Αρχαίας Κωμωδίας είχαν το στοιχείο της υπερβολής, όπως μεγάλο στόμα και δυσανάλογα μεγάλα μάτια και μύτη, με στόχο το γέλιο αλλά και άλλα συναισθήματα, όπως η οργή ή η λύπη, ο εμπαιγμός, η γελοιοποίηση, το γκροτέσκο (το παράξενο).
- Τα προσωπεία ήταν ένα ισχυρό επικοινωνιακό μέσο που είχε στην διάθεση του ο συγγραφέας (και ο υποκριτής), ώστε να αποτυπώσει με αμεσότητα φυσιογνωμικά χαρακτηριστικά διαφόρων ανθρώπινων τύπων, όπως ο μέθυσος, η γριά, η εταίρα, ο δούλος ή να διακωμωδήσει σημαίνοντες εν ζωή Αθηναίους.
- Προσωπεία: γελοιογραφούν το ανθρώπινο πρόσωπο (καρικατούρα)

Γ.1. Αφού διαβάσετε το απόσπασμα από το έργο, *Το Κουκλόσπιτο*, του Ερρίκου Ίψεν και αξιοποιώντας τις γνώσεις σας για το Αστικό Δράμα, να απαντήσετε στα πιο κάτω ερωτήματα.

Οι απαντήσεις σας θα πρέπει να είναι **σε συνεχή λόγο**.

Το Κουκλόσπιτο
Ερρίκος Ίψεν
Τρίτη πράξη

[...] **ΧΕΛΜΕΡ:** (Κάθεται απέναντί της στο τραπέζι) Με τρομάζεις, Νόρα. Δεν σε καταλαβαίνω.

ΝΟΡΑ: Ακριβώς! Δεν με καταλαβαίνεις. Κι εγώ ποτέ μου δεν σε κατάλαβα – μέχρι απόψε το βράδυ. Όχι, μη διακόπτεις: άκουσέ με μόνο. Τόρβαλντ, ήρθε η ώρα να ξεκαθαρίσουμε τους λογαριασμούς μας.

ΧΕΛΜΕΡ: Ορίστε;

ΝΟΡΑ: (Μετά από μικρή παύση) Έτσι όπως καθόμαστε ο ένας απέναντι από τον άλλον, δεν σου κάνει εντύπωση ένα πράγμα;

ΧΕΛΜΕΡ: Ποιο πράγμα;

ΝΟΡΑ: Ότι μετά από οχτώ χρόνια γάμου, είναι η πρώτη φορά που εσύ κι εγώ κουβεντιάζουμε σαν αντρόγυνο.

[...] **ΝΟΡΑ:** (Ατάραχη) Εννοώ, όταν πέρασα από τα χέρια του μπαμπά στα δικά σου χέρια... Κανόνιζες τα πάντα σύμφωνα με τα γούστα σου, κι έτσι κατέληξα να υιοθετώ κι εγώ αυτά τα γούστα – ή να δείχνω πως τα υιοθετώ... Δεν ξέρω, μάλλον συνδυασμός και των δύο: πότε το ένα και πότε το άλλο. Τώρα που το ξανασκέφτομαι, έζησα εδώ μέσα σαν ζητιάνα, κοιτάζοντας να βγάλω το ψωμί μου όπως-όπως. Έζησα κάνοντας σ' εσένα τον σαλιμπάγκο! Γιατί αυτό ήθελες, Τόρβαλντ. Εσύ κι ο μπαμπάς, μού κάνατε μεγάλο κακό: εσείς φταίτε που δεν είμαι άξια να κάνω το παραμικρό.

ΧΕΛΜΕΡ: Αυτό που λες είναι παράλογο, χώρια που δείχνει και μεγάλη αχαριστία. Δεν ήσουν ευτυχισμένη εδώ;

ΝΟΡΑ: Όχι, ποτέ! Το νόμιζα, αλλά δεν ήμουν.

Το Κουκλόσπιτο, Ερρίκος Ίψεν
μετάφρ. Ε. Μπελιές, εκδ. Ηριδανός, απόσπασμα
σ.σ.141,142-143.

Γ.1.1. Να παρουσιάσετε δύο (2) θεματικούς άξονες από το απόσπασμα του έργου, *Το Κουκλόσπιτο* του Ερρίκου Ίψεν. Να γίνει αναφορά σε συγκεκριμένα σημεία του πιο πάνω αποσπάσματος.

(μονάδες 6)

Η απάντηση θα πρέπει να περιλαμβάνει δύο (2) από τα πιο κάτω σημεία. Γίνονται δεκτές οι πιο κάτω απαντήσεις και οποιεσδήποτε άλλες απαντήσεις, οι οποίες παραπέμπουν εννοιολογικά στις πιο κάτω απαντήσεις.

Θεματικοί άξονες του έργου

1. Υποκρισία: Ο Ίψεν θέλει να καταλάβει ο θεατής της εποχής του σε ποια κοινωνία ζει. Μια κοινωνία που οικοδομήθηκε πάνω σε ψέματα και υποκρισίες.

NORA: Ότι μετά από οχτώ χρόνια γάμου, είναι η πρώτη φορά που εσύ κι εγώ κουβεντιάζουμε σαν αντρόγυνο.

... Κανόνιζες τα πάντα σύμφωνα με τα γούστα σου,
κι έτσι κατέληξα να υιοθετώ κι εγώ αυτά τα γούστα – ή
να δείχνω πως τα υιοθετώ...

2. Ανειλικρίνεια στις συζυγικές σχέσεις: Η κεντρική ηρωίδα επαναστατεί, όταν συνειδητοποιεί ότι ζει σε ένα περιβάλλον το οποίο της προσφέρει υλικά αγαθά, όμως της αφαιρεί τη δυνατότητα να είναι ο εαυτός της. Η απόφασή της να φύγει από το σπίτι έχει μια γενναιότητα, που δεν έχουν οι άλλες πρωταγωνίστριες των ιφενικών έργων.

NORA: Εννοώ, όταν πέρασα από τα χέρια του μπαμπά στα
δικά σου χέρια... Κανόνιζες τα πάντα σύμφωνα με τα γούστα σου,
κι έτσι κατέληξα να υιοθετώ κι εγώ αυτά τα γούστα

NORA: Τώρα που το ξανασκέφτομαι,
έζησα εδώ μέσα σαν ζητιάννα, κοιτάζοντας να βγάλω
το ψωμί μου όπως-όπως.

NORA: Ακριβώς! Δεν με καταλαβαίνεις. Κι εγώ ποτέ μου δεν σε κατάλαβα –
μέχρι απόψε το βράδυ.

3. «Ιερή» οικογένεια: Εδώ με τη μορφή δυνάστη. Είναι μια φυλακή, πολύ μακριά από το πρότυπο της καθαγιασμένης αστικής οικογένειας.

Τώρα που το ξανασκέφτομαι,
έζησα εδώ μέσα σαν ζητιάννα, κοιτάζοντας να βγάλω
το ψωμί μου όπως-όπως. Έζησα κάνοντας σ' εσένα τον σαλιμπάγκο!
Γιατί αυτό ήθελες, Τόρβαλντ.

4. Θέμα μητρότητας. Για τον Χέλμερ, είναι ένα βιολογικό φαινόμενο συναφές με το γένος, το οποίο μετουσιώνεται σε ιερό καθήκον. Αντίθετα, για τη Νόρα εκφράζει ένα ψυχολογικό, κοινωνικό και ηθικό καθήκον, που απαιτεί αυτογνωσία και ολοκλήρωση.

NORA: (Ατάραχη) Εννοώ, όταν πέρασα από τα χέρια του μπαμπά στα
δικά σου χέρια... Εσύ κι ο μπαμπάς,
μού κάνατε μεγάλο κακό: εσείς φταίτε που δεν είμαι άξια να
κάνω το παραμικρό.

5. Κληρονομικότητα (Κοινωνικού Περιβάλλοντος): Ο Χέλμερ την κατηγορεί ότι κληρονόμησε την ανευθυνότητα από τον πατέρα της (Πράξη 1). Θέση του Ίψεν ότι ο

χαρακτήρας διαμορφώνεται από τις επιλογές του ατόμου, παρά από την κληρονομικότητα.

NORA: (Ατάραχη) Εννοώ, όταν πέρασα από τα χέρια του μπαμπά στα δικά σου χέρια... Εσύ κι ο μπαμπάς, μού κάνατε μεγάλο κακό: εσείς φταίτε που δεν είμαι άξια να κάνω το παραμικρό.

5. **Κοινωνικές αξίες:** Ο ρόλος/η θέση της γυναίκας στην κοινωνία (Χειραφέτηση). Οι αξίες που σφυρηλατεί η κοινωνία της εκβιομηχάνισης λειτουργούν ως κινητήριοι μοχλοί στο έργο. Η καριέρα, η κοινωνική θέση, το χρήμα είναι πιο σημαντικά από τις συναισθηματικές σχέσεις, την αγάπη, τη φιλία, τους δεσμούς αίματος.

NORA: ... Κανόνιζες τα πάντα σύμφωνα με τα γούστα σου, κι έτσι κατέληξα να υιοθετώ κι εγώ αυτά τα γούστα – ή να δείχνω πως τα υιοθετώ... Δεν ξέρω, μάλλον συνδυασμός και των δύο: πότε το ένα και πότε το άλλο. Τώρα που το ξανασκέφτομαι, έζησα εδώ μέσα σαν ζητιάνα, κοιτάζοντας να βγάλω το ψωμί μου όπως-όπως. Έζησα κάνοντας σ' εσένα τον σαλιμπάγκο! Γιατί αυτό ήθελες, Τόρβαλντ.

- Απλή αναφορά: δίνεται (μια) 1 μονάδα.
- Επεξήγηση δίνεται μία (1) μονάδα.
- Για αναφορά στο κείμενο δίνεται μία (1) μονάδα.

Γ.1.2.. Να περιγράψετε τον χαρακτήρα του Χέλμερ Τόρβαλντ, όπως παρουσιάζεται σε ολόκληρο το θεατρικό έργο, *Το Κουκλόσπιτο*.

(μονάδες 6)

Η απάντηση θα πρέπει να περιλαμβάνει τα πιο κάτω στοιχεία. Γίνονται δεκτές οι πιο κάτω απαντήσεις και οποιεσδήποτε άλλες απαντήσεις, οι οποίες παραπέμπουν εννοιολογικά στις πιο κάτω απαντήσεις.

- Απολαμβάνει τη θέση του στην τράπεζα αλλά και τη θέση εξουσίας που έχει στο σπίτι του. Δεν αντιμετωπίζει τη Νόρα ως ίση αλλά ως ένα παιχνίδι. Βάζει πάνω από όλα το κοινωνικό πρόσωπο, για το οποίο είναι διατεθειμένος να θυσιάσει τα πάντα, ακόμη και τη γυναίκα του.

Γ.1.3. Να εξηγήσετε λόγους για τους οποίους η Νόρα φεύγει από το σπίτι, εγκαταλείποντας τον άντρα και τα παιδιά της.

(μονάδες 3Χ2=6)

Η απάντηση θα πρέπει να περιλαμβάνει τρία (3) από τα πιο κάτω σημεία. Γίνονται δεκτές οι πιο κάτω απαντήσεις και οποιεσδήποτε άλλες απαντήσεις, οι οποίες παραπέμπουν εννοιολογικά στις πιο κάτω απαντήσεις.

- Ο Τόρβαλντ βάζει την υπόληψη και την κοινωνική του αξιοπρέπεια πάνω από την αγάπη του για τη μητέρα των παιδιών του. Αντί να δείξει κατανόηση για τη θυσία που έκανε, την εξευτελίζει και την ταπεινώνει.
- Η Νόρα μέσα από τον εξευτελισμό και την ταπείνωση που υπέστη αντιλαμβάνεται το ψέμα στο οποίο βασιζόταν η ζωή της.
- Αυτό το ψέμα της αφαιρεί και το δικαίωμα να είναι ο εαυτός της.
- Αντιλαμβάνεται την απόσταση που την χωρίζει από τον άντρα της.
- Αντιλαμβάνεται την ανειλικρίνεια στη σχέση της.
- Αντιλαμβάνεται ότι μεγάλωσε σε ένα περιβάλλον το οποίο δεν την άφησε να ωριμάσει ως άνθρωπος.
- Νιώθει ατελής ως άνθρωπος και φεύγει για να ζήσει και να ολοκληρωθεί.
- Νιώθει ανίκανη να μεγαλώσει τα παιδιά της, αν η ίδια δεν ολοκληρωθεί πρώτα ως άνθρωπος.
- Πρώτιστο καθήκον της είναι να βρει τον εαυτό της και να γίνει ένας σωστός άνθρωπος.
- Αποκτά καθαρή εικόνα αυτών που θέλει από την ζωή και κάνει την επανάσταση της.
- Δεν αναγνωρίστηκε η θυσία που έκανε, να πλαστογραφήσει για να αποκτήσει χρήματα για την υγεία του άντρα της. Νιώθει ταπεινωμένη.

Οι μαθητές αναμένεται να γράψουν τουλάχιστον τρία (3) χαρακτηριστικά.
 Για κάθε σωστή απάντηση δίνονται δυο (2) μονάδες.
 Για απλή αναφορά δίνεται μία (1) μονάδα.

Γ.2. Αφού διαβάσετε το απόσπασμα από το έργο, *Αντιγόνη* του Σοφοκλή και αξιοποιώντας τις γνώσεις σας για το Αρχαίο Δράμα, να απαντήσετε στα πιο κάτω ερωτήματα:

Οι απαντήσεις σας θα πρέπει να είναι **σε συνεχή λόγο**.

Β΄ Επεισόδιο (Στίχοι 405-406, 427-438, 500-519)

[...] ΦΥ: Άκου πώς έχει το πράγμα• όταν γυρίσαμε, απ' τις πολλές φοβέρες τις δικές σου τρομαγμένοι	405
[...] Στα δυο της χέρια κουβαλά χώμα στεγνό κι από ροϊ χαλκωματένιο ραντίζει τον πεθαμένο τρεις φορές με τ' άγιασμα. Εμείς την είδαμε κι ορμήσαμε και με το πρώτο την πιάσαμε• δεν έμοιαζε καθόλου ταραγμένη. Την ξεψαχνίζαμε και για τα τώρα και για τα πριν•	427

τίποτα δεν αρνιόταν, κι αυτό μου φέρνει
 γλυκόπικρη χαρά στ' αλήθεια.
 Όταν γλυτώνεις συμφορές είναι γλυκό,
 κι όμως πικρό στη συμφορά να σέρνεις φίλους.
 Όμως για μένα δε μετρούν αυτά, 437
 μπροστά στη σωτηρία μου.
 [...] **AN:** Πού θα' βρισκα δόξα καλύτερη, 500
 παρά τον αδερφό μου θάβοντας στο χώμα;
 και τούτοι 'δω θα μολογούσαν πως τους άρεσε,
 αν δεν τους έφραζε το στόμα ο φόβος.
 Αλλά η τυραννία, κοντά στ' άλλα καλά της,
 ό,τι θέλει κάνει κι ό,τι θέλει λέει.
KP: Στη Θήβα μέσα μόνο εσύ τα βλέπεις έτσι.
AN: Τα βλέπουνε κι αυτοί, μα σφραγίζουν το στόμα τους.
KP: Και δεν ντρέπεσαι στη γνώμη τους να πας ενάντια;
AN: Ντροπή δεν είναι να σέβομαι της μάνας μου το σπλάχνο.
KP: Δεν ήταν αίμα σου κι αυτός που χάθηκε χτυπώντας τον; 510
AN: Αίμα μου, ενός πατέρα και της ίδιας μάνας.
KP: Και πώς τιμάς αυτόν που ντρόπιασε τον άλλο;
AN: Ο σκοτωμένος δε θα μαρτυρήσει τέτοιο πράγμα.
KP: Αφού ίσα κι όμοια τον τιμάς με τον ανόσιο;
AN: Ο αδελφός μου χάθηκε• δεν ήταν δούλος.
KP: Τη χώρα χάλαγε, κι ο άλλος αντιστέκονταν.
AN: Στον κάτω κόσμο τους μετρούν με το ίδιο ζύγι.
KP: Την ίδια τύχη ο καλός με τον κακό δεν έχει.

*Αντιγόνη, Σοφοκλής, μεταφρ. Κ. Γεωργουσόπουλου
 (Κ.Χ. Μύρη), εκδ. Κάκτος, αποσπάσματα
 σ.σ.57, 59, 65.*

Γ.2.1. Να εντοπίσετε και να παρουσιάσετε τρεις (3) θεματικούς άξονες από το απόσπασμα του έργου, *Αντιγόνη* του Σοφοκλή. Να γίνει αναφορά σε συγκεκριμένα σημεία του πιο πάνω αποσπάσματος.

(μονάδες 3 x (2+1) = 9)

Η απάντηση θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει τρία (3) από τα πιο κάτω σημεία. Γίνονται δεκτές οι πιο κάτω απαντήσεις και οποιεσδήποτε άλλες απαντήσεις, οι οποίες παραπέμπουν εννοιολογικά στις πιο κάτω απαντήσεις.

Θεματικοί άξονες του έργου:

1. Μοίρα και ελεύθερη βούληση: Ενώ η απόφαση της Αντιγόνης να μην υπακούσει είναι σημαντική, ακόμη πιο σημαντική και καθοριστική είναι η μοίρα. Ο Σοφοκλής μας λέει ότι οι άνθρωποι δεν είναι απόλυτα υπεύθυνοι για τις πράξεις τους. Υπάρχουν ανώτερες δυνάμεις.

[...] AN: Πού θα' βρισκα δόξα καλύτερη,
παρά τον αδερφό μου θάβοντας στο χώμα;

AN: Ο αδελφός μου χάθηκε• δεν ήταν δούλος.

KP: Τη χώρα χάλαγε, κι ο άλλος αντιστέκονταν.

AN: Στον κάτω κόσμο τους μετρούν με ζύγι.

AN: Ντροπή δεν είναι να σέβομαι της μάνας μου το σπλάχνο.

2. Κανόνες και τάξη: Η Αντιγόνη αντιπαραθέτει δύο μορφές νόμων και δικαιοσύνης. Από τη μια είναι ο θεϊκός νόμος και η θεϊκή δικαιοσύνη και από την άλλη η κρατική. Επειδή ακριβώς είναι πολύ σημαντική η παρουσία της μοίρας στο έργο, οι θρησκευτικές τελετουργίες και οι παραδόσεις ενέχουν θέση νόμου. Όχι όμως για τον Κρέοντα, που βάζει υπεράνω όλων τους νόμους του κράτους, είτε είναι δίκαιοι, είτε άδικοι. Για τον Κρέοντα αυτή είναι και η έννοια της υπηκοότητας, του ανήκειν.

KP: Στη Θήβα μέσα μόνο εσύ τα βλέπεις έτσι.

AN: Τα βλέπουνε κι αυτοί, μα σφραγίζουν το στόμα τους.

KP: Και δεν ντρέπεσαι στη γνώμη τους να πας ενάντια;

AN: Ντροπή δεν είναι να σέβομαι της μάνας μου το σπλάχνο.

KP: Δεν ήταν αίμα σου κι αυτός που χάθηκε χτυπώντας τον;

510

AN: Αίμα μου, ενός πατέρα και της ίδιας μάνας.

KP: Και πώς τιμάς αυτόν που ντρόπιασε τον άλλο;

AN: Ο σκοτωμένος δε θα μαρτυρήσει τέτοιο πράγμα.

KP: Αφού ίσα κι όμοια τον τιμάς με τον ανόσιο;

AN: Ο αδελφός μου χάθηκε• δεν ήταν δούλος.

KP: Τη χώρα χάλαγε, κι ο άλλος αντιστέκονταν.

AN: Στον κάτω κόσμο τους μετρούν με ζύγι.

3. Συναίσθημα και λογική: Η Αντιγόνη οδηγείται από έντονα συναισθήματα και ο Κρέοντας από τη λογική που του επιβάλλει η γήινη εξουσία του.

KP: Αφού ίσα κι όμοια τον τιμάς με τον ανόσιο;

AN: Ο αδελφός μου χάθηκε• δεν ήταν δούλος.

KP: Τη χώρα χάλαγε, κι ο άλλος αντιστέκονταν.

AN: Στον κάτω κόσμο τους μετρούν με ζύγι.

KP: Στη Θήβα μέσα μόνο εσύ τα βλέπεις έτσι.

AN: Τα βλέπουνε κι αυτοί, μα σφραγίζουν το στόμα τους.

KP: Και δεν ντρέπεσαι στη γνώμη τους να πας ενάντια;

4. Αποφασιστικότητα και υπερηφάνεια: Και οι δύο πρωταγωνιστές εμμένουν στις θέσεις τους, ενίοτε με περίσσειμα πείσματος. Αυτή η εμμονή οδηγεί και στην ύβριν, όπως στην περίπτωση του Κρέοντα.

ΦΥ: την πιάσαμε• δεν έμοιαζε καθόλου ταραγμένη.

Την ξεψαχνίζαμε και για τα τώρα και για τα πριν•

τίποτα δεν αρνιόταν

AN: Πού θα' βρισκα δόξα καλύτερη,

500

παρά τον αδερφό μου θάβοντας στο χώμα;
ΑΝ: Ο αδελφός μου χάθηκε• δεν ήταν δούλος.
ΚΡ: Τη χώρα χάλαγε, κι ο άλλος αντιστέκονταν.
ΑΝ: Στον κάτω κόσμο τους μετρούν με ζύγι.
ΚΡ: Την ίδια τύχη ο καλός με τον κακό δεν έχει.

ΚΡ: Και πώς τιμάς αυτόν που ντρόπιασε τον άλλο;
ΑΝ: Ο σκοτωμένος δε θα μαρτυρήσει τέτοιο πράγμα.
ΚΡ: Αφού ίσα κι όμοια τον τιμάς με τον ανόσιο;

5. Δύναμη: Τυφλώνει και διαφθείρει τα άτομα. Ενδεικτική περίπτωση ο Κρέοντας. Υπακούει μόνο στη «λογική» της δύναμής του.

Κρέοντας. Υπακούει μόνο στη «λογική» της δύναμής του.
ΑΝ: και τούτοι 'δω θα μολογούσαν πως τους άρεσε,
αν δεν τους έφραζε το στόμα ο φόβος.
Αλλά η τυραννία, κοντά στ' άλλα καλά της,
ό,τι θέλει κάνει κι ό,τι θέλει λέει.
ΑΝ: Τα βλέπουνε κι αυτοί, μα σφραγίζουν το στόμα τους.

6. Θέση της γυναίκας: Η Αντιγόνη υπερβαίνει τα εσκαμμένα. Αυτό ενοχλεί τον Κρέοντα, ο οποίος βλέπει τις γυναίκες ως υποδεέστερες. Η Αντιγόνη βρίσκεται στο κέντρο των πραγμάτων και όχι στην περιφέρεια της δράσης και αυτό δεν του αρέσει.

ΚΡ: Στη Θήβα μέσα μόνο εσύ τα βλέπεις έτσι.
ΑΝ: Τα βλέπουνε κι αυτοί, μα σφραγίζουν το στόμα τους.
ΚΡ: Και δεν ντρέπεσαι στη γνώμη τους να πας ενάντια;

7. Θάνατος-αυτοκτονία: Η Αντιγόνη, ο Αίμονας και η Ευρυδίκη αυτοκτονούν. Ίσως είναι ένας τρόπος να αλλάξουν τη μοίρα τους.

ΑΝ: Ο σκοτωμένος δε θα μαρτυρήσει τέτοιο πράγμα.
ΚΡ: Αφού ίσα κι όμοια τον τιμάς με τον ανόσιο;
ΑΝ: Ο αδελφός μου χάθηκε• δεν ήταν δούλος.
ΚΡ: Τη χώρα χάλαγε, κι ο άλλος αντιστέκονταν.
ΑΝ: Στον κάτω κόσμο τους μετρούν με ζύγι.
ΚΡ: Την ίδια τύχη ο καλός με τον κακό δεν έχει.

- Για απλή αναφορά δίνεται μία (1) μονάδα.
- Για επεξήγηση δίνεται μία (1) μονάδα.
- Για αναφορά στο κείμενο δίνεται μία (1) μονάδα.

Γ.2.2.Να εξηγήσετε πώς εκφράζεται η ελεύθερη βούληση στους τραγικούς ήρωες, Κρέοντας και Αντιγόνη, στο έργο Αντιγόνη του Σοφοκλή.

(μονάδες 8)

Ελεύθερη βούληση: Η ελεύθερη βούληση διαδραματίζει αποφασιστικό ρόλο στη ζωή ενός ανθρώπου. Ο άνθρωπος ως άτομο υπεύθυνο αγνοεί το θέλημα των θεών και αγωνίζεται να πραγματοποιήσει αυτό που αποφασίζει, με συνέπειες συχνά ολέθριες. Εκείνο που μετράει είναι να αναλάβει τις ευθύνες των πράξεών του.

Αντιγόνη: Κινείται χωρίς ταλαντεύσεις. Όλες οι αποφάσεις της στρέφονται γύρω από την τιμή του αδελφού της. Από εκεί αντλεί τη δύναμή της. Είναι πεπεισμένη ότι πράττει το σωστό και το δίκαιο του άγραφου νόμου των θεών. Θεωρεί ότι είναι δικαίωμά της να τον τιμήσει, γιατί δεν πρόκειται να αποκτήσει άλλον αδελφό. Γνωρίζει ότι θα πεθάνει εντούτοις συνεχίζει μέχρι το τέλος του έργου να διεκδικεί αυτό που θεωρεί σωστό (ελεύθερη βούληση). Μάλιστα στη μέση του έργου αυτοκτονεί. (ελεύθερη βούληση)

Κρέων: Για να εφαρμόσει το δίκαιο της πολιτείας έρχεται σε αντίθεση με τους δικούς του ανθρώπους, τους οποίους οδηγεί στον θάνατο. Έχει τη δική του συναίσθηση της ευθύνης και πλήρη επίγνωση των πράξεων του, των οποίων και αναλαμβάνει την ευθύνη, ελεύθερη βούληση. Το μέγα σφάλμα του είναι ότι επενδύει υπερβολικά στη δύναμη του κράτους και αυτό τον οδηγεί στην ύβριν. Βυθίζεται στην αλαζονεία του απόλυτου μονάρχη και δεν συνειδητοποιεί την ασέβεια των πράξεών του.

Έννοια της ελεύθερης βούλησης: δύο (2) μονάδες. Αν προκύπτει από τα συμφραζόμενα της απάντησης του ότι μαθητής κατανοεί την έννοια της ελεύθερης βούλησης έστω και αν δεν την παραθέτει, θα βαθμολογηθεί με δυο (2) μονάδες

Τραγικοί ήρωες: Κρέοντας και Αντιγόνη(3X2=6)

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΟΔΗΓΟΥ ΔΙΟΡΘΩΣΗΣ